

Narodowe Forum Muzyki

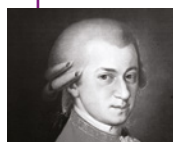
Przestrzeń dla piękna

05

stycznia 2020
niedziela
18:00

Wrocław, NFM, Sala Główna

Gala noworoczna

W. A. Mozart

Bassem Akiki – dyrygent
Joanna Woś – sopran
Szymon Komasa – baryton
NFM Orkiestra Leopoldinum

Agata Kwiecińska – prowadzenie

Program:

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Uwertura do opery Wesele Figara KV 492

Hai già vinta la causa i Vedrò mentr'io sospiro – recytatyw i aria z opery *Wesele Figara KV 492*

Porgi amor – aria z opery *Wesele Figara KV 492*

Fin ch'han dal vino – aria z opery *Don Giovanni KV 527*

Solitudini amiche i Zeffiretti lusinghieri – recytatyw i aria z opery *Idomeneusz, król Krety KV 366*

Józef Michał Poniatowski (1816–1873)

Uwertura do opery Don Desiderio

Doux reve de ma vie – aria z opery *Pierre de Médicis*

Ella morte un ombra oscura – aria z opery *Don Desiderio*

Dite da ver – duet z opery *Don Desiderio*

[45']

Gioacchino Rossini (1792–1868)

Uwertura do opery Cyrulik sewilski

Come un'ape – cavatina z opery *Kopciuszek*

Vincenzo Bellini (1801–1835) *Qui la voce i Vien, diletto* – aria i cabaletta z opery *Purytanie*

Gaetano Donizetti (1797–1848) *Marsz* oraz *Come Paride vezzoso* – cavatina z opery *Napój miłosny*

Giuseppe Verdi (1813–1901) *Tacea la notte placida* – aria z opery *Trubadur*

Gaetano Donizetti *Bella siccome un angelo* – aria oraz *Pronta io son!* – duet z opery *Don Pasquale*

[45']

J.M. Poniatowski

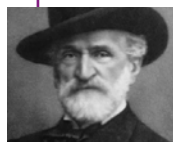
G. Rossini

V. Bellini

G. Donizetti

G. Verdi

Omówienie

Szymon Atys

Co sprawia, że w okresie noworocznym tak chętnie stucha się arii operowych? Czy budzą pragnienie powrotu do przepychu i wytworności dawnych salonów? Czy obezwładniają słuchacza liryzmem i sentymentalizmem, którego dzisiejszy świat nie jest w stanie zaoferować? Czy wreszcie opera koi tęsknotę za wielkim baleem i szampańską zabawą? Z ambiwalentnej natury opery wykrzesać można wszystko, a na pewno radosny humor karnawału. Słuchacz przywdziewa maskę i bawi się w najlepsze, obserwując perypetie jakże podobnych do niego bohaterów. A kiedy już zanurzy się w tej zabawie, czeka go chwila refleksji nad mijającym czasem i konfrontacja z pytaniem, ile warte jest dzisiaj piękno, którego doświadcza, wstuchując się w ponadczasowe „przeboje”. Czy muzyka jest w stanie uczynić nadchodzący rok szczęśliwszym?

Myśl o nieustannej zabawie często budzi skojarzenie z Italią, ojczyzną opery. Styl operowy Wolfganga Amadeusa Mozarta, pomimo jego niemieckiego pochodzenia, zawsze ciążył w stronę Półwyspu Apenińskiego (ceńić to w klasyku rozmitowany w Italii Karol Szymanowski). Cechy, po których bezbłędnie rozpoznać można Mozarta jako kompozytora – lekkość, gracia, śpiewność, humor, pogoda, melodyjność – są najlepszym, co udało się temu twórcy wydestylować z dziedzictwa tzw. szkoły neapolitańskiej. Mozart pisał opery od wczesnego dzieciństwa i poruszał się z pewnością we wszystkich gatunkach epoki. *Idomeneusz, król Krety* jest przykładem opery poważnej (opera seria). „Powaga” opery w tym przypadku polegała m.in. na podjęciu tematu mitologicznego. Ilia, pozostająca w kreteńskiej niewoli córka króla Troi Priama, śpiewa arię *Zeffiretti lusinghieri*, wyrażając w niej swoją miłość do Idamantesa, na którym skutek tragicznego zbiegu okoliczności ciąży fatum. Może właśnie urok tej arii kruszy serce mściwego Posejda, który ostatecznie wycofuje swe żądanie, aby Idamantesa poświęcić w ofierze.

Najlepsze opery Mozarta były efektem jego współpracy ze sławnym librecistą Lorenzem da Ponte. Pierwsza z nich, *Wesele Figara*, jest przykładem opery buffa, a więc komicznej. Bohaterowie, wywodzący się z komedii Pierre’a Beaumarchais’go pod tym samym tytułem (będącej sequelem popularnej sztuki *Cyrułek sewilski*, do której muzykę napisał później Rossini), są zwyczajnymi, współczesnymi twórcami ludźmi. Fabuła *Wesela Figara* to zawita komedia omyłek. Ostatecznie sprytny służący Figaro triumfuje nad

Hrabią Almagivą, co w XVIII w. stanowiło nader wyrazistą antyroyalistyczną prowokację (autorzy opery z polecenia cesarza oczyścili pierwowzór z co bardziej aluzyjnych fragmentów). Aria *Porgi Amor* jest śpiewana przez Hrabinię Rozynę. „Modli” się ona do Amora o to, by jej rozmitowany w podbojach małżonek na powrót obdarzył ją szczerym uczuciem. Tenże małżonek, czyli Hrabia Almagiva, jest zajęty jednak czym innym. Arię *Vedrò mentr’io sospiro* śpiewa, planując miłosne spotkanie z Zuzanną, narzeczoną Figara, oraz zemstę na tym ostatnim. Obie arie są doskonałym przykładem tego, jak Mozart samą muzyką był w stanie odmalować charaktery postaci dramatu.

Innym dziełem Mozarta do słów librecyisty da Ponte był słynny *Don Giovanni*. W fabule w charakterystyczny dla opery buffa sposób spletają się ze sobą komedia charakterów i komedia intrygi, ale całość kończy się tragicznym morałem, dlatego twórcy określili gatunek tej „mieszanej” opery jako *dramma giocoso*. Don Giovanni, czyli uwodziciel Don Juan, w arii *Fin ch’han dal vino* poleca swojemu służącemu urządzić wielką, beztroską ucztę – decyduje się na to pomimo zaciskającej się na jego szyi pętli coraz uporczywiej kuszonego losu.

W złotej epoce belcanta, która przypadła na pierwszą połowę XIX w., czerpano obficie z osiągnięć Mozarta. Balans pomiędzy pierwiastkiem dramatycznym a lirycznym muzyki został jednak wyraźnie zachwiany na rzecz tego drugiego. Wśród dzieł „wielkiej trójki” tego nurtu – Rossiniego, Belliniego i Donizettiego – dominuje komediowa, lekka, dowcipna lub sentymentalna tematyka. Np. humor, którego pełne jest oparte na znanej baśni libretto *Kopciuszka* Gioacchina Rossiniego, nie zestarzał się do dziś. Barytonową arię *Come un’ape* śpiewa w niej Dandini, lokaj księżki. W przebraniu swojego pana zaleca się do dwóch „zepsutych” siostr Kopciuszka, szczerząc zęby i dając niestychany popis techniki koloraturowej. Rossini jest też znany z mistrzowskiego panowania nad sztuką orkiestrowego budowania kulminacji. Przykładem może być tu znana uwertura do *Cyrułka sewilskiego*.

Młodo, bo w wieku trzydziestu czterech lat, zmarły Vincenzo Bellini jest uznawany za kompozytora stylu belcanto czystej wody. *Purytanie* to ostatnia z dziesięciu oper, które zdążył skomponować. Jej akcja rozgrywa się w siedemnastowiecznej Szkocji podczas angielskiej wojny domowej. Jest to opera poważna, więc bohaterowie są przedstawicielami arystokracji wplątani w problemy sercowe i polityczne. Elwira, córka gubernatora należącego do

stronnictwa purytanów, kocha zwolennika dynastii Stuartów. Gdy wskutek intrygi jest przekonana, że jej ukochany ją porzucił, popada w szaleństwo. Śpiewa wtedy „wyrażając miłość”, poruszając arię *Qui la voce*, po której następuje cabaletta, czyli szybsze i bardziej popisowe zakończenie – *Vien, diletto*.

Trzeci z „wielkiej trójki” Gaetano Donizetti był twórcą niezwykle płodnym – samych oper skomponował siedemdziesiąt pięć. Dwie najbardziej znane jego kompozycje komiczne to *Napój miłosny* i o dziesięć lat młodsza opera *Don Pasquale*. Fabuła pierwszej z nich opiera się na trójkącie miłosnym: młody wieśniak kocha dziewczynę, do której zaleca się pewny siebie sierżant Belcore. W arii *Come Paride vezzoso*, prężąc pierś, porównuje się do pięknego Parysa. Również komizm opery *Don Pasquale* jest oparty na problemach matrymonialnych. Tytułowy bohater, stary kawaler, pragnie wejść w związek małżeński, aby wydziedziczyć swego siostrzeńca. Doktor Malatesta („Chorągłowa”) jako idealną kandydatkę przedstawia mu swoją wychowaną w klasztorze siostrę (lyryczna aria *Bella siccome un angelo*). W istocie jednak doktor jest w zмовіe z ukochaną siostrzeńcą, i to ją zamierza przedstawić tytułowemu bohaterowi jako swoją siostrę. W niebýwale komicznym duecie *Pronta io son!* doktor instruuje bohaterkę, jak ma uprzykrzać Don Pasqualemu życie.

Giuseppe Verdi, który wprowadził włoską operę w drugą połowę XIX w., przyczynił się do zmierzchu stylu belcanto. W jego muzyce dostrzegamy jednak wyraźny wpływ poprzedników, chociażby w arii *Tacea la notte placida* z opery *Trubadur* (stýnający z dziwaczного i dla wielu niezrozumiałego libretta). W tej arii Leonora opowiada powiernicy historię swojej miłości do Trubadura. Aria zbudowana jest z kantylenowej części wolnej i popisowego finału.

Ciekawym kontrapunktem do najstýnniejszych „kawałków” włoskojęzycznej opery jest twórczość odkrywanych w ostatnim czasie Józefa Michała Poniatowskiego. Ten syn bratanka (i niedosłego następcy) ostatniego króla polski i włoskiej szewcowej urodził się na emigracji, w Rzymie. Był kompozytorem i tenorem operowym, a także, gdy jego szlacheckie pochodzenie zostało uznane, księciem tokańskim. Pracował jako ambasador Księstwa Toskanii, a następnie został mianowany przez Napoleona III senatorem cesarstwa francuskiego, które reprezentował w placówkach w Chinach i w Japonii. Po zmianie ustroju ostatnie swoje lata spędził z nim na emigracji w Londynie. Opery Poniatowskiego były wystawiane w najważniejszych teatrach

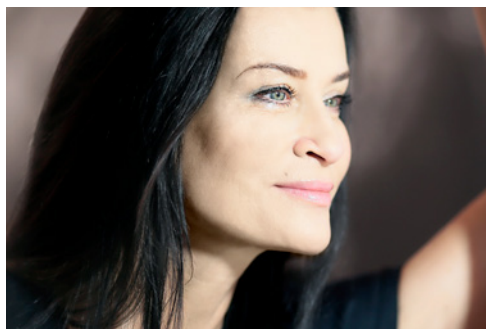
Europy, często deklasowały dzieła Berliozą czy Wagnera. Działo się tak ze względu na styl kompozytora, który już w potowie XIX w. ocierał się o epigonizm, ponieważ czerpał właśnie z włoskiej szkoly belcanta. Opera *Don Desiderio* miała swoją premierę w Pizie w 1840 r. W Polsce pozostała praktycznie nieznaną – jej premiera odbyła się we Lwowie w 1878 r., a druga realizacja miała miejsce dopiero w 2018 r. w Operze Śląskiej. Z kolei francuskojęzyczna i karkotomna dla śpiewaków opera *Pierre de Medicis* pierwszy raz zabrzmiała w Polsce w 2011 r., na razie jedynie w wersji koncertowej.

fot. Kama Bork

Bassem Akiki

Libańsko-polski dyrygent, dyrektor artystyczny Opery Śląskiej w Bytomiu. W latach 2016–2019 był dyrektorem artystycznym Festiwalu Noworocznego NFM we Wrocławiu. Współpracuje z wieloma orkiestrami, festiwalami i teatrami muzycznymi, m.in. z Théâtre de La Monnaie, Philharmonie de Paris, Féstival d’Aix-en-Provence, Chamber Orchestra of Philadelphia, Teatrem Wielkim – Operą Narodową w Warszawie i Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia. Był nominowany do International Opera Awards, w 2018 r. zdobył Teatralną Nagrodę Muzyczną im. J. Kiepurý dla najlepszego dyrygenta. Studiował w High National Conservatory of Music oraz Lebanese University w Bejrucie. Ukończył dyrygenturę chóralną na Akademii Muzycznej w Krakowie oraz dyrygenturę symfoniczną i operową na Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu. Uzyskał tytuł doktora na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Zadebiutował *Traviatą* G. Verdiego w Operze Wrocławskiej, gdzie do 2013 r. pełnił funkcję stałego dyrygenta. Ma w repertuarze dzieła W.A. Mozarta, G. Bizeta, R. Straussa, J. Offenbacha, Ch. Gounoda, G. Pucciniego, M. Musorgskiego, S. Prokofiewa, P. Czajkowskiego i B. Bartóka, a także kompozytorów współczesnych.

fot. archiwum artystyki

Joanna Woś

Artystka w sposób mistrzowski łączy arcytrudne partie koloraturowe z niezwykłą lekkością oraz wyczuciem stylu belcanto. Dysponuje dźwięcznym, nieskazitelnym czystym intonacyjnie głosem o bardzo szerokiej skali (sięgającej swobodnie f trzykreślnego). Jest laureatką wielu prestiżowych konkursów i festiwalu wokalnych – została wyróżniona m.in. Basque Prize podczas Bilbao International Singing Competition w 1986 r., a także kilkakrotnie nagrodą krytyków muzycznych Złota Maska. W 2019 r. podczas wręczenia XIII Teatralnych Nagród Muzycznych im. J. Kiepury została uznana na „najlepszą śpiewaczkę operową”. Występuje we wszystkich teatrach operowych w Polsce, a także na światowych scenach, m.in. w Royal Festival Hall w Londynie, Alte Oper Frankfurt, Deutsche Oper Berlin, Auditorium w Rzymie, Centrum Galiny Wiszniewskiej w Moskwie, Operze Narodowej w Wilnie, Operze Narodowej w Zagrzebiu czy Nowosybirskim Teatrze Opery i Baletu. Śpiewała pod batutą takich dyrygentów jak m.in. A. Wit, J. Aleksa, J. Maksymiuk, T. Kozłowski, J. Krenz, J. Kasprzyk, F. Haider, W. Crutchfield, M. Baldieri, A. Licata, M. Caldi i G. Chmura.

Szymon Komasa

Ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi. Jest również absolwentem Juilliard School oraz studium operowego przy Metropolitan Opera w Nowym Jorku. Jest laureatem międzynarodowych konkursów wokalnych, m.in. BBC Cardiff Singer of the World,

fot. Jakub Pleśniarski

Giacomo Puccini International Competition, Marcella Sembrich International Competition, Giulio Gari Competition, Veronica Dunne International Singing Competition, Gerda Lissner International Vocal Competition oraz Konkursu Sztuki Wokalnej im. A. Sari. Wystąpił z recitalami wokalnymi m.in. w Carnegie Hall i Wigmore Hall. Ma w repertuarze takie role operowe jak Papageno w *Czarodziejskim flecie* W.A. Mozarta, Mefistofeles w *Potępieniu Fausta* H. Berlioza, Zbigniew w *Strasznym dworze* S. Moniuszki, Marcello w *Cyganerii* G. Pucciniego, Hans Castorp w *Czarodziejskiej górze* P. Mykietyna. W 2015 r. był nominowany do Paszportu „Polityki”.

Skład NFM Orkiestry Leopoldinum sezonie 2019/2020:

Christian Danowicz (koncertmistrz), Adam Koch Christensen (II koncertmistrz), Magdalena Ziarkowska-Kořacka (z-ca koncertmistrza), Aleksandra Bugaj, Karol Kamiński, Agata Kasperska, Arkadiusz Pawluś, Aleksandra Pawłowska, Dorota Pindur, Anna Pozdiejewa, Tymoteusz Rapak (prowadzący grupę II skrzypiec), Anna Szuffat – **skrzypce**

Michał Micker, Marzena Malinowska, Monika Młynarczyk, Tomasz Pstrokoński-Nawratil, Konrad Cichoszewski – **altówki**

Marcin Misiak, Tomasz Daroch, Jakub Kruk, Monika Łapka – **wiolonczele**

Miroslaw Mały – **kontrabas**

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Partner koncertu:

